

УДК 37.02

Мороз І. В.

науковий співробітник відділу
суспільствознавчої освіти,
Інститут педагогіки НАПН України

ІНТЕГРАЦІЯ В ОСВІТІ: ВІД ТРАДИЦІЙ ДО НОВАТОРСЬКИХ ПІДХОДІВ

Інтеграційні процеси відбуваються на різних рівнях і сферах суспільного життя. В той же час, тривалий час в освіті домінувала традиційна предметоцентрична система навчання. Одним із головних недоліків цієї системи є відсутність взаємозв'язку між змістом різних предметів та освітніх галузей, що часом призводить до перевантаження навчальних програм і підручників, фрагментарності знань учнів та ускладнює перенесення цих знань з однієї галузі знань (предмета) в іншу. Фрагментарність знань заважає формуванню в свідомості учнів цілісної картини світу, а отже гальмує розвиток їх ключових компетентностей та їхню здатність розв'язувати реальні життєві проблеми.

В умовах інформаційного суспільства навчальні предмети не можуть вивчатися ізольовано один від одного та бути відірваними від реального життя. Реальні життєві проблеми не можуть розв'язуватися лише в межах конкретного навчального предмета. Вони зазвичай мають інтегровану основу. Безперечно, що в таких умовах актуальним стає не насичення учнів інформацією, а формування в них системного мислення, уміння працювати з різноманітними видами джерел інформації, виділяти в масиві інформації основне (потрібне), розв'язувати складні проблеми та приймати зважені рішення. Все це спонукає до змін в освіті та подолання нових викликів науковцями, вчителями та авторами підручників.

Одним із засобів формування системного мислення в учнів є інтегроване навчання, яке передбачає не лише взаємозв'язок між освітніми галузями та предметами, а насамперед ґрунтується на наукових ідеях, концепціях, що дають цілісне уявлення про історію, людину, світ та культуру.

Освітня інтеграція робить межі між предметами умовними, сприяє формуванню в учнів цілісного образу світу, збільшує їхню мотивацію до навчання і розвиває дослідницький інтерес. На думку С. Клепко, надаючи учням лише диференційовані знання, освіта не може повною мірою виконати своє основне призначення: забезпечити успішну адаптацію молодих людей у суспільстві, підготувати конкурентоздатного фахівця [3].

Інтегроване навчання дає змогу учням усвідомити значущість здобутих знань з кожного предмета для вирішення необхідних питань у ситуаціях сьогодення. Воно сприяє розвитку досить важливих в теперішній час комунікаційних навичок, оскільки передбачає створення навчальних ситуацій, в яких учні можуть співпрацювати, комунікувати та знаходити нестандартні рішення. Такий підхід до навчання робить процес цікавим і близьким до повсякденних життєвих умов. По суті освітня інтеграція – це інтеграція здобутих знань, умінь в реальне життя [4; 5].

Аргументуючи необхідність впровадження інтеграції в освітній процес, Т. Засекіна [2] зазначає, що вона має “здоровий глузд”, оскільки в реальному житті знання та досвід не розділені на окремі теми. Встановлення зв'язків між різними науковими галузями сприяє виникненню нових способів мислення та здобуття знань, поєднує різні здібності, розвиває критичне мислення і сприяє глибокому розумінню загальної карти світу.

На думку О. Топузова та Т. Пушкарьової, успішна реалізація ідей інтегрованого навчання відкриває безмежний простір для досягнення якісної конкурентоспроможної освіти, яка є безумовним гарантом для кожної людини в самостійному досягненні поставленої життєвої мети, джерелом творчого зростання та самоствердження в соціумі [6, с. 7].

Перспективи розвитку інтегрованого навчання закріплені у “Державному стандарті базової середньої освіти” (надалі – ДС), де зазначені не окремі предмети, а освітні галузі (Державний стандарт базової середньої освіти, 2020) [1]. Це означає, що вперше за тривалий час нормативний документ орієнтує на інтеграцію змісту, на можливість гнучкої варіативної організації змісту. Отже, реалізація інтегрованого підходу в освітньому процесі є актуальною проблемою і потребує науково-методичного забезпечення. Як зазначають дослідники, сьогодні педагогічна інтеграція визначається як провідна ідея сучасної реформи загальної середньої освіти, отже інтегративний підхід (сукупність методологічних способів здійснення інтеграції) має бути провідним і взаємопов’язаним із компетентнісним, особистісно орієнтованим, діяльнісним та ін. у теорії та практиці шкільної освіти [2].

Список літератури

1. Державний стандарт базової середньої освіти, Постанова Кабінету міністрів України № № 898 (2020) (Україна). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-p#n16>

2. Засекіна Т. М. Інтеграція в шкільній природничій освіті: теорія і практика: монографія, Київ, Україна: Педагогічна думка, 2020. 400с.

3. Клепко С. Інтегративна освіта і поліморфізм знання: монографія. Київ--Полтава-Харків, Україна: ПОІПОПП, 1998. 360 с.

4. Мороз П. В., Мороз І. В. Інтегроване навчання історії в 5-9 класах: стан практики та перспективи. Український педагогічний журнал. № 3. 2021. С. 66–77. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/727329/>

5. Мороз П. В., Мороз І. В. Особливості розроблення дослідницьких завдань з історії для учнів базової школи. Recent Trends in Science: Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Internet Conference, May 4–5, 2023 FOP Marenichenko V.V., с. Dnipro, Ukraine, 2023. С.206–207. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735202/>

6. Пушкарьова Т. О., Топузов О. М. Інтегративно--діяльнісна педагогіка: монографія. Київ, Україна: Педагогічна думка, 2019. 304 с.

УДК 37.02

Мороз П. В.

к. пед. н., старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти,
Інститут педагогіки НАПН України

ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ОСВІТНЯ СТРАТЕГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ

Інтеграційні процеси відбуваються на різних рівнях і сферах суспільного життя. На цю тенденцію в науці вказав ще В. Вернадський, який стверджував, що зростання наукового знання призводить до стирання меж між окремими науками. Сфера освіти